

Л. Г. Кльоба,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та аналізу, Інститут просторового
планування та перспективних технологій, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0223-6802>

В. А. Кльоба,
аспірант, Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-1327-2594>

Р. А. Кльоба,
аспірант, Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-2060-9055>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.5.148

ВПЛИВ ESG-РИЗИКІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ

L. Kloba,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Analysis,
Institute of Spatial Planning and Advanced Technologies, Lviv Polytechnic National University

V. Kloba,
Postgraduate student, Volyn National University named after Lesya Ukrainka

R. Kloba,
Postgraduate student, Volyn National University named after Lesya Ukrainka

INFLUENCE OF ESG RISKS ON THE ACTIVITIES OF BANKS

Українські банки все ще знаходяться на початку шляху до повноцінної бізнес-моделі, заснованої на принципах стійких фінансів. Із впровадженням концепції сталого розвитку у фінансовий сектор з'явилися нові види ризиків, відомі як ESG-ризик. У статті досліджується вплив ESG-ризиків (екологічних, соціальних та управлінських) на діяльність банківських установ. Визначено основні види ESG-рисків, зокрема екологічні (зміна клімату, природні катастрофи), соціальні (порушення прав працівників та спільнот) і управлінські (корпоративне шахрайство, конфлікти інтересів). Проаналізовано наслідки цих ризиків для фінансової стабільності, репутації та регуляторної відповідності банків. Охарактеризовано інтеграцію ESG-ризиків у систему управління ризиками, яка вимагає від банків перегляду політики корпоративної відповідальності. Розглянуто різноманітні методології та інструменти, які допомагають визначити як теперішній, так і майбутній вплив ESG-факторів на їхню діяльність та фінансову стабільність.

Наведено вплив ESG-ризиків на формування цін банківських продуктів, що відображає ланцюг створення вартості з урахуванням стратегічних та операційних аспектів. Розглянуто залежності та вплив ESG-ризиків на діяльність банків. Досліджено регуляторні вимоги щодо управління ESG-ризиками удіяльності банків. Охарактеризовано заходи з управління та мінімізації ESG ризиків з боку НБУ.

ESG-ризик не є зовсім новими для банківського управління. Їх можна розглядати як фактори, що впливають на вже відомі категорії ризиків, такі як кредитний або ринковий ризик. При виявленні та ідентифікації цих ризиків, а особливо при спробах їх кількісної оцінки, традиційні методи оцінювання виявляються неефективними. У зв'язку з цим, ESG-ризик можуть виникнути в майбутньому і стати фінансовими ризиками. Щоб ефективно управляти ESG-ризиками та підвищити свою стійкість до них, банкам слід впровадити нові стратегії.

Інтеграція ESG-ризиків у систему управління ризиками створює нові можливості для взаємодії між банками та їх клієнтами: ризики впливають на зацікавлені сторони, а вони, в свою чергу, впливають на загальні результати діяльності банків. Врахування даної новітньої перспективи дозволить переосмислити інші види ризиків і змінити їхнє значення.

Ukrainian banks are still at the beginning of the path to a full-fledged business model based on the principles of sustainable finance. With the introduction of the concept of sustainable development into the financial sector, new types of risks, known as ESG risks, have appeared. The article examines the impact of ESG risks (environmental, social and governance) on the activities of banking institutions. The main types of ESG risks are identified, in particular environmental (climate change, natural disasters), social (violation of the rights of workers and communities) and governance (corporate fraud, conflicts of interest). The consequences of these risks for the financial stability, reputation and regulatory compliance of banks are analyzed. The integration of ESG risks into the risk management system, which requires banks to review their corporate responsibility policies, is characterized. Various methodologies and tools are considered that help determine both the current and future impact of ESG factors on their activities and financial stability.

The impact of ESG risks on the pricing of banking products is presented, which reflects the value chain, taking into account strategic and operational aspects. The dependencies and impact of ESG risks on the activities of banks are considered. The regulatory requirements for managing ESG risks in the activities of banks are studied. The measures to manage and minimize ESG risks by the NBU are characterized.

ESG risks are not entirely new to banking management. They can be seen as factors that influence already known risk categories, such as credit or market risks. When detecting and identifying these risks, and especially when trying to quantify them, traditional assessment methods are ineffective. In this regard, ESG risks may arise in the future and become financial risks. To effectively manage ESG risks and increase their resilience to them, banks should implement new strategies.

Integrating ESG risks into risk management creates new opportunities for interaction between banks and their customers: risks affect stakeholders, and they, in turn, affect the overall performance of banks. Taking into account this new perspective will allow us to rethink other types of risks and change their meaning.

Ключові слова: ESG-ризики, екологічний ризик, соціальний ризик, управлінські ризики, управління ESG-ризиками.

Key words: ESG risks, environmental risk, social risk, governance risks, ESG risk management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах глобалізації та кліматичних змін діяльність банківських установ дедалі більше підпадає під вплив екологічних, соціальних та управлінських ризиків (ESG-рисків). Ці ризики створюють нові виклики для банківського сектору, зокрема в частині оцінки кредитоспроможності клієнтів, управління активами та дотримання регуляторних вимог. Банки, як ключові фінансові посередники, відіграють важливу роль у підтримці сталого розвитку економіки. Однак відсутність системного підходу до врахування ESG-чинників у банківській діяльності може призводити до зростання репутаційних, фінансових і регуляторних втрат.

Попри зростаючу увагу до ESG-принципів на глобальному рівні, в багатьох банківських установах спостерігається недостатня інтеграція цих факторів у стратегії ризик-менеджменту та інвестиційної політики. Це

ускладнює забезпечення фінансової стійкості в умовах зростаючого тиску з боку регуляторів, інвесторів і суспільства. Таким чином, актуальність дослідження полягає у необхідності аналізу впливу ESG-ризиків на діяльність банків, визначення шляхів їх мінімізації та впровадження механізмів управління ризиками відповідно до міжнародних стандартів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання впливу ESG-ризиків на діяльність банків дедалі більше привертає увагу дослідників та практиків, що зумовлено зростанням ролі сталого розвитку у фінансовому секторі. У сучасній літературі значна увага приділяється як теоретичному обґрунтуванню важливості ESG-принципів, так і практичним аспектам їх впровадження в банківській діяльності.

У економічній літературі дослідженням питаннями впливу ESG-ризиків у банківській діяльності займалися такі науковці як: Бортніков Г., Любіч О. [1], Луців Б.,

Рис. 1. Основні види ESG-ризиків у діяльності банків

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [5].

Дзюблук О. [2], Вовченко О. [3], Шульга Н. та Омеленчук В. [4] та інші. На сьогодні питання впливу та управління ESG-ризиками в банках висвітлене лише в роботах окремих науковців і залишається актуальним для вирішення. Попри численні дослідження, залишаються невирішеними питання адаптації міжнародних стандартів до національних умов, розробки ефективних інструментів оцінки ESG-ризиків, а також інтеграції ESG-принципів у всі аспекти банківської діяльності. Таким чином, дана стаття спрямована на подальше вивчення цих питань та пошук ефективних рішень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження впливу ESG-рисків на діяльність банківських установ, визначення основних викликів, що виникають у процесі їх інтеграції, а також розробка підходів до ефективного управління ESG-рисками.

Стаття спрямована на виявлення взаємозв'язку між ESG-факторами та фінансовою стійкістю банків, оцінку сучасних інструментів ризик-менеджменту і пропозицію шляхів підвищення ефективності банківської діяльності через впровадження ESG-принципів відповідно до міжнародних стандартів та регуляторних вимог.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасні реалії в Україні значно впливають не лише на створення умов, які сприяють задоволенню інтересів громадян, бізнесу, суспільства та держави, але й на подальший розвиток країни як демократичної держави, яка орієнтується на європейські політичні та економічні цінності, зокрема в контексті сталого розвитку.

Із впровадженням концепції сталого розвитку у фінансовий сектор з'явилися нові види ризиків, відомі

як ESG-ризики (ризики, пов'язані з екологічними, соціальними факторами та корпоративним управлінням). У цьому контексті особлива увага приділяється потенційному впливу, який можуть мати зацікавлені сторони (клієнти, зовнішні постачальники, працівники або навколишнє середовище) на організацію, а також впливу самої організації на ці зацікавлені сторони та навколишнє середовище в процесі своєї діяльності. ESG-ризики можуть негативно вплинути на активи, фінансові показники, прибуток та репутацію банку.

Банки, як ключові фінансові посередники, відіграють важливу роль у забезпеченні сталого розвитку. Вони повинні комплексно інтегрувати ESG-ризики у свої системи управління ризиками. Цей процес включає коригування бізнес-стратегії, управління ризиками, відповідних заяв щодо ризик-апетиту, а також забезпечення повної прозорості ролей і обов'язків у всіх трьох лініях захисту [5].

Під ESG-ризиками розуміють, як ризики, що виникають внаслідок "занадто низького" рівня сталості — наприклад, ризики, пов'язані з погіршенням стану довкілля та зміною клімату, — так і ризики, що виникають внаслідок трансформації у бік більшої сталості, хоча це також пов'язано з економічними можливостями [6].

ESG-ризики охоплюють ризики у сфері охорони довкілля, у соціальній сфері та корпоративному управлінні. Вони впливають на прибуток і збитки, і навіть на ліквідність банків. Особливість банківського сектора в цілому полягає в тому, що ESG-ризики можуть впливати безпосередньо на банки (наприклад, пошкодження будівлі банку внаслідок стихійного лиха) та на клієнтів (зміни кон'юнктури ринку, перебої у виробництві тощо). Зокрема це може призвести, наприклад, до більшої кількості невиконаних заборгованостей за кредитами [5].

Основні види ESG-рисків у діяльності банків можна класифікувати на три категорії, що відповідають екологічним (E), соціальним (S) та управлінським (G) аспектам (рис. 1).

Поряд з цим, ESG-ризики охоплюють фактори та пов'язані з ними ризики, які відображають ймовірність як позитивного, так і негативного впливу на платоспроможність банків, їхніх клієнтів, стабільний розвиток держави, а також питання, пов'язані з екологічними, соціальними та управлінськими аспектами. Ці аспекти стають дедалі популярнішими, оскільки нематеріальні активи в загальних активах банків набирають все більшого значення. Багато питань, пов'язаних з ESG-ризиками, стосуються саме нематеріальних активів, які, як правило, не відображені в традиційній фінансовій звітності.

Банки здатні оцінювати ESG-ризики, використовуючи різноманітні методології та інструменти, які допомагають визначити як теперішній, так і майбутній вплив

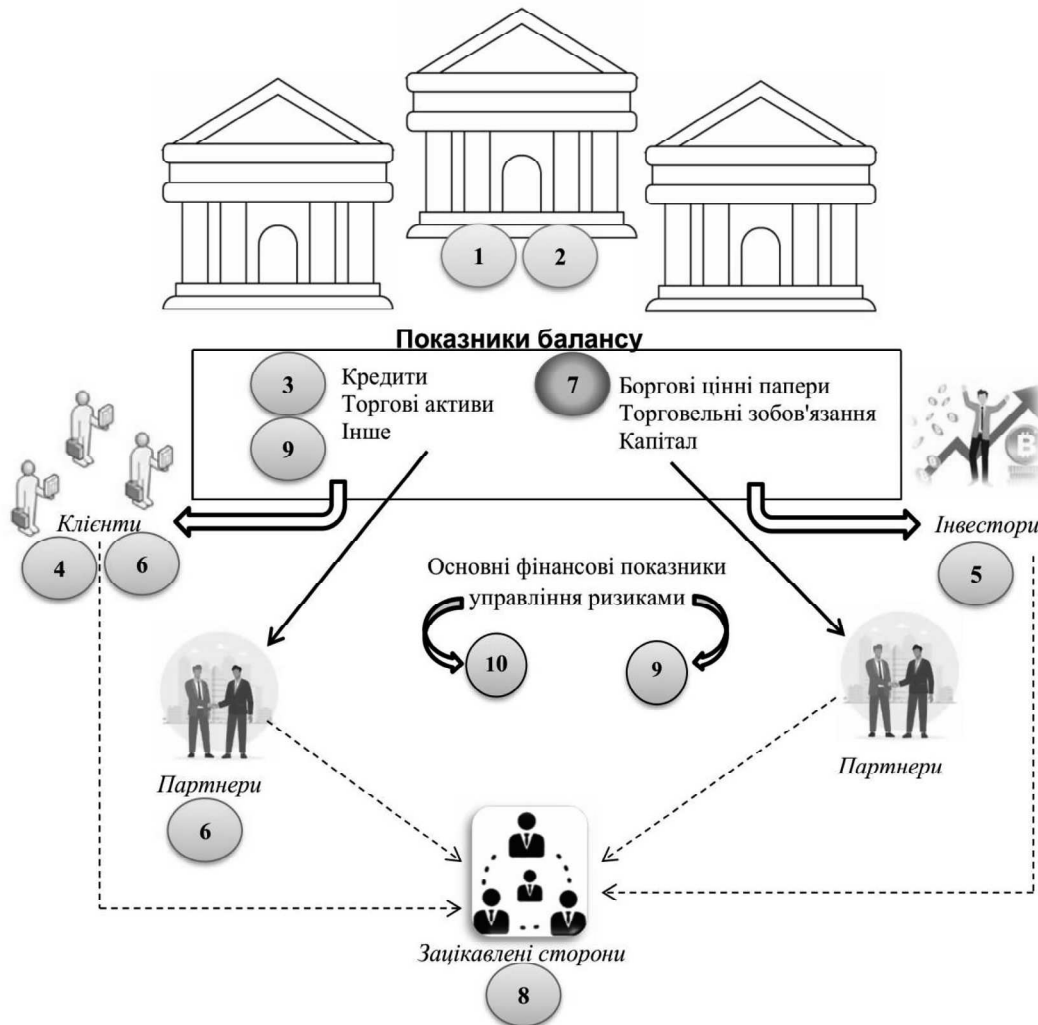

Рис. 2. Вплив ESG-ризиків на діяльність банків України

1 — Інтеграція оцінки ESG-ризиків у бізнес-стратегію та процеси управління; 2 — Коригування продуктивних та клієнтських портфелів; 3 — Ідентифікація та класифікація ESG-ризиків; 4 — Пропозиція зеленого фінансування для клієнтів; 5 — Рефінансування за допомогою інструментів, що враховують ESG-ризиків; 6 — Врахування ESG-ризиків у процесі ціноутворення та управління ризиками; 7 — Розгляд ESG-ризиків при оцінці інвестицій в основний та оборотний капітал; 8 — Внесення критеріїв ESG у процес створення банківських продуктів та послуг (з врахуванням Директиви ЄС про ринки фінансових інструментів); 9 — Розкриття власних ESG-ризиків та їхнього впливу на керівництво банку та стейкхолдерів; 10 — Управління даними щодо ESG-ризиків.

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [5].

ESG-факторів на їхню діяльність та фінансову стабільність, а саме:

- застосування ESG-рейтингів та індексів, що надаються спеціалізованими агентствами, платформами або базами даних, для оцінки рівня ESG-ризиків своїх клієнтів, контрагентів та портфелів. Крім того, банки можуть створювати власні ESG-рейтинги та індикатори на основі внутрішніх даних і критеріїв;

- використання сценарного аналізу та стрес-тестування для оцінки можливого впливу ESG-ризиків на прибутковість банків, капіталізацію, ліквідність та інші фінансові показники. Банки можуть застосовувати різноманітні сценарії, які враховують різні рівні серйозності та ймовірності ESG-ризиків.

- реалізація моделей кредитного скорингу та ціноутворення, які враховують ESG-фактори в процесах прийняття кредитних рішень та встановлення ціни на кредит. Крім того, банки можуть інтегрувати ESG-ризиків в процеси розподілу капіталу та розробки бізнес-стратегії [5].

Оскільки ESG-ризиків впливають на банки на різних рівнях і потребують інтеграції в систему управління ризиками банків (бізнес-плани, система внутрішнього контролю, процеси прийняття рішень).

Інтеграція ESG-ризиків у систему управління ризиками вимагає від банків перегляду політики корпоративної відповідальності, а саме:

- внесення змін до бізнес-стратегії, орієнтованої на цільові групи клієнтів та нові продукти,
- визначення цільової аудиторії для банківських продуктів,
- розробку стратегії сталого розвитку банку,
- використання оновленої нормативно-правової бази для всіх етапів ланцюга створення вартості банківських продуктів.

На рис. 2 представлено ілюстрацію впливу ESG-ризиків на формування цін банківських продуктів, що відображає ланцюг створення вартості з урахуванням стратегічних та операційних аспектів.

З рис. 2 видно, що ESG-ризик впливають на всі банківські напрямки ланцюжка створення вартості з огляду як на стратегічні, так і операційні перспективи, а також створюють нові можливості.

Виявлення власних ESG-ризиків — це систематичний процес, що включає в себе виявлення, аналіз та інформування зацікавлених сторін про екологічні, соціальні та управлінські ризики, які можуть вплинути на діяльність банків. Цей процес є важливим для забезпечення прозорості, зменшення невизначеності та зміцнення довіри як серед внутрішніх керівників, так і серед зовнішніх стейкхолдерів.

Вплив ESG-ризиків на керівництво банку відіграє важливу роль, а саме:

— Приймати обґрунтовані стратегічні рішення.

— Оптимізувати внутрішні процеси.

— Покращити систему управління ризиками.

Базові складові оцінки ESG-ризиків банків зображено на рис. 3.

Особливість діяльності банків полягає в тому, що ESG-ризик можуть безпосередньо впливати на їхню діяльність (наприклад, пошкодження будівлі банку внаслідок війни або стихійного лиха) та на клієнтів банку (зміни на ринку, перебої у наданні банківських продуктів чи послуг). Це, в свою чергу, може призвести до зростання кількості невиконаних кредитних зобов'язань.

Залежності та вплив ESG-ризиків на діяльність банків зображено на рис. 4.

Спроможність банків справлятися з ESG-ризиками в значній мірі визначається їхньою зрілістю в аспекті операційної стійкості. Система операційної стійкості розроблена не лише для забезпечення безперервності бізнес-процесів, а й для надання можливості компаніям безперервно адаптуватися до змінюваних умов. Вигоду в багатьох аспектах в цю систему можуть принести інвестиції.

На ESG-ризик необхідно реагувати з урахуванням усіх перерахованих вище перспектив. Щоб впровадити ці ризики у систему управління ризиками банку, потрібен комплексний підхід; перед внесенням їх у цикл управління ризиками необхідно розробити розумну стратегію управління та навчитися її застосовувати [5].

Спільною характеристикою, що об'єднує всі категорії ризиків, які банки зазвичай регулюють (такі як кредитні ризики, ризики невиконання зобов'язань контрагентами, ринкові ризики, ризики ліквідності, операційні ризики тощо), є те, що вони безпосередньо впливають на діяльність банку.

Однак у випадку з ESG-ризиками система управління ризиками повинна враховувати нові перспективи, наприклад, їхній вплив не лише на саму організацію, а й

Рис. 3. Напрями оцінки ESG-ризиків банків

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [3].

на зацікавлені сторони, а також вплив зацікавлених сторін на банк та стан довкілля внаслідок його діяльності [5]. Поряд з цим, система управління ESG-ризиками діяльності банків включає:

— Корпоративне управління.

— Стратегію управління ризиками.

— Цикл управління ризиками.

Таким чином, система управління ESG-ризиками має бути інтегрована в загальну систему управління ризиками фінансових установ, забезпечуючи на постійній основі виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, звітування та пом'якшення таких ризиків, що виникають як на етапах підготовки та реалізації проєктів, що повністю або частково фінансуються фінансовими установами, так і в безпосередній діяльності цих установ.

Управління ESG-ризиками повинно передбачати:

— Екологічну та соціальну політику. Політика щодо екологічних і соціальних цілей та обов'язків має бути в кожній фінансовій установі. Крім того, фінансова установа, фінансуючи проєкти своїх клієнтів, має переконатися, що вони не суперечать екологічним цілям та принципам сталої економічної діяльності;

— процедури виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення екологічних і соціальних ризиків;

— наявність кваліфікованого персоналу фінансової установи для забезпечення ефективного управління екологічними та соціальними ризиками, а також підготовки фахівців за цим напрямом;

— готовність до надзвичайних ситуацій та реагування на них;

— зовнішні комунікації, залучення зацікавлених сторін та механізм розгляду скарг, у сфері ESG;

— управлінську звітність та розкриття інформації щодо управління екологічними та соціальними ризиками [7].

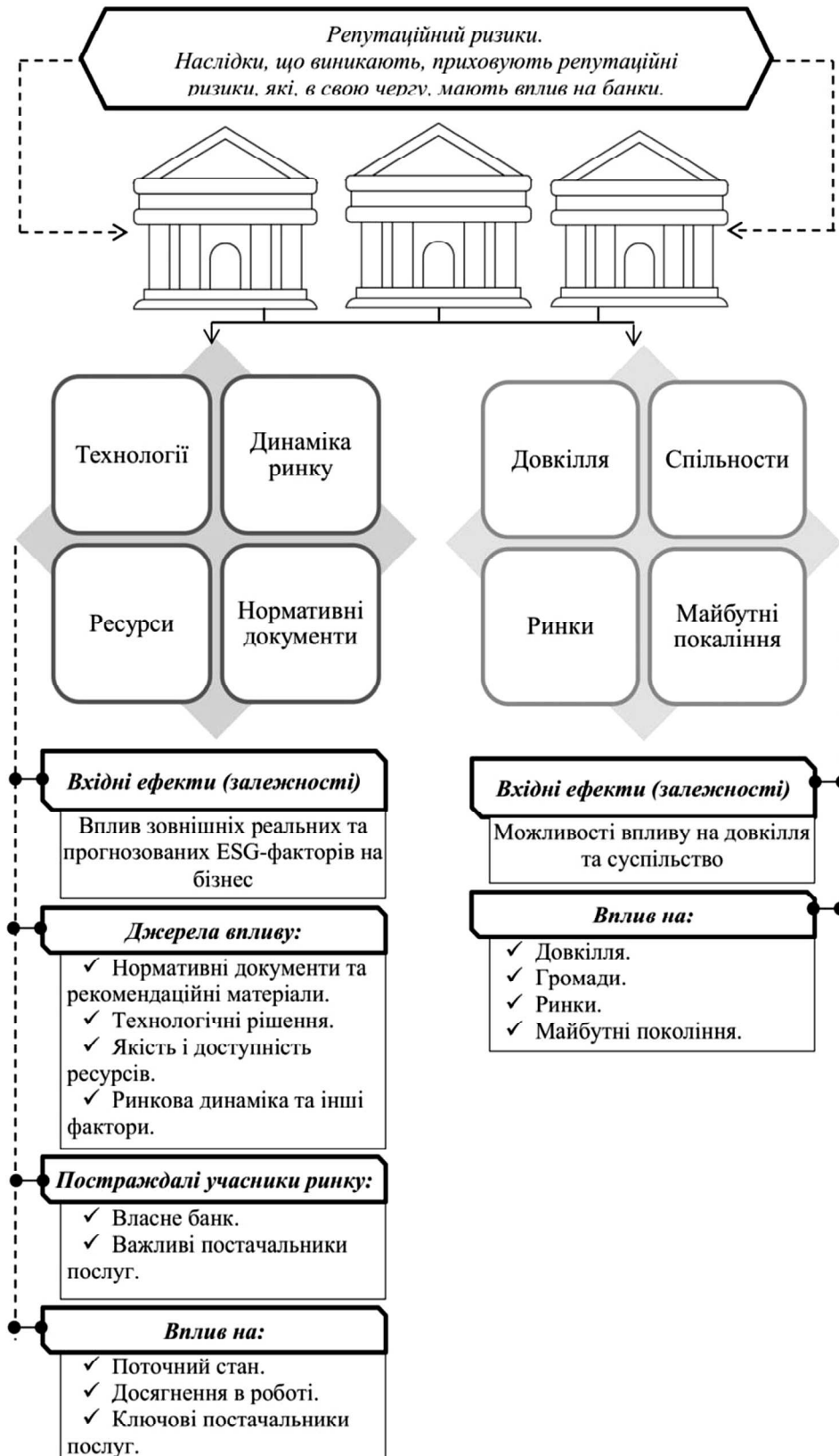

Рис. 4. Залежності та вплив ESG-ризиків на діяльність банків

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [5].

Заходи з управління та мінімізації ESG ризиків з боку НБУ мають здійснюватися за двома напрямками (рис. 5).

Поряд з цим, здатність банків ефективно управляти ESG-ризиками в значній мірі залежить від зрілості їх си-

стеми управління ризиками та інтеграції ESG-стратегії в усі бізнес-процеси. Для досягнення цілей сталого розвитку банки повинні не лише розробити стратегію та цілі в сфері ESG-ризиків, але й адаптувати свою організаційну структуру та процеси управління ризиками.

Стосовно ESG-ризиків банкам необхідно сформулювати свою стратегію та цілі, а також адаптувати організаційну структуру та процеси управління ризиками, розподіливши ролі та обов'язки між напрямками захисту. Це необхідно для забезпечення ефективної ідентифікації, оцінки, управління, контролю та нефінансової звітності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Впровадження ESG-ризиків у систему управління ризиками для банку є ключовим стратегічним напрямком. Це сприяє збереженню стійкості та репутації бізнесу, відповідає вимогам регуляторів, підвищує інвестиційну привабливість, надає конкурентну перевагу та забезпечує етичну та соціальну відповідальність, сприяє сталому розвитку. Зосередження на ESG-аспектах допомагає банкам витримати випробування часу, привертати талановитих фахівців і уникати етичних конфліктів, визначаючи його як лідера в сталому та відповідальному фінансовому секторі.

Таким чином, ESG-ризиків стають невід'ємною частиною управління ризиками в банківській сфері. Їх ефективне врахування сприяє зниженню ризиків, підвищенню стійкості банківських установ і посиленню їх конкурентних позицій. Банкам рекомендується:

- Інтегрувати ESG-критерії у стратегію управління ризиками.

- Розвивати аналітичні інструменти для оцінки ESG-рисиків.

- Посилювати прозорість і підзвітність у сфері сталого розвитку.

Врахування ESG-принципів дозволяє банкам не лише відповідати новим викликам, але й сприяти сталому розвитку економіки та суспільства.

Література:

1. Бортніков Г., Любич О. Управління ESG-ризиками в українських банках. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2022. Том 6 (47). С. 19—33. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3885> (дата звернення: 29.01.2025).

2. Луців Б., Дзюблюк О., Чайковський Я., Луців П., Чайковський Є. Роль зеленого банкінгу в забезпеченні цілей сталого економічного розвитку. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2024. № 1 (54). С. 23—36.

3. Вовченко О. ESG-стратегія як основа управління ризиками сталого розвитку в банках. Економіка та суспільство. 2023. № 50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2458/2377> (дата звернення: 29.01.2025).

4. Шульга Н., Омеленчук В. ESG-ризиків банків. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2024. № 2. С. 101—119.

5. ESG-ризиків у банківській сфері. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/01/esg-risks-in-banks.html> (дата звернення: 03.02.2025).

1. НБУ як окремий економічний агент внаслідок власної господарської діяльності стикається із ESG ризиками

Реалізація через розробку та впровадження Внутрішньої політики НБУ, що визначатиме роботу НБУ як організації

2. Фінансовий сектор та НБУ як його регулятор спроможні відігравати суттєву роль в пом'якшенні ESG ризиків у фінансовому та реальному секторах економіки шляхом розроблення учасниками фінансового сектору власних політик ESG, роз'яснювальної роботи з клієнтами споживачами, їх підтримки в розумінні та виявленні ESG ризиків, сприятливих умов кредитування/фінансування.

Реалізація через розробку та впровадження Політики НБУ для фінансових установ з управління ESG ризиками на рівні фінансового сектору в цілому.

Рис. 5. Заходи з управління та мінімізації ESG ризиків з боку НБУ

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [7].

6. Баріда Н. П. Оцінка вартості застави у передачі ESG-факторів на ризик-менеджмент банку. Наукові перспективи. — 2024. — № 5. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/11924/11984> (дата звернення: 29.01.2025).

7. Політика щодо розвитку сталого фінансування. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf (дата звернення: 03.02.2025).

References:

1. Bortnikov, G. and Liubich, O. (2022), "ESG risk management in Ukrainian banks", Financial and credit activity: problems of theory and practice, [Online], vol. 6, no. 47, pp. 19—33, available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3885> (Accessed 29.01.2025).

2. Lutsiv, B., Dziubliuk, O. and Chaikovskiy, Y. (2024), "The role of green banking in achieving sustainable development goals", Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, vol. 1 (54), pp. 23—36.

3. Vovchenko, O. (2023). "ESG strategy as a basis for sustainability risk management in banks", Economy and Society, [Online], vol. 50, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2458/2377> (Accessed 29.01.2025).

4. Shulga, N. and Omelenchuk, V. (2024), "ESG-risks of banks", Foreign trade: economics, finance, law. vol. 2. pp. 101—119.

5. KPMG (2022), "ESG risks in the banking sector", [Online], available at: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/01/esg-risks-in-banks.html> (Accessed 03.02.2025).

6. Barida, N.P. (2024), "Assessing the value of collateral in transferring ESG factors to the bank's risk management", Scientific perspectives, [Online], vol. 5, available at: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/11924/11984> (Accessed 29.01.2025).

7. National Bank of Ukraine (2025), "Policy on the development of sustainable finance", [Online], available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf. (Accessed 03.02.2025).

Стаття надійшла до редакції 24.02.2025 р.